C/2025/5160

2025.10.28.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

A civil társadalom támogatására, védelmére és megerősítésére irányuló uniós stratégia.

(vélemény az Európai Bizottság felkérésére [1])

(C/2025/5160)

Főelőadók: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Jogalap:	az eljárási szabályzat 51. cikkének (2) bekezdése
Felkérés:	2025.5.13.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2025.7.17.
Plenáris ülésszak száma:	598.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	152/00/02

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB)-t 1957-ben a Római Szerződés hozta létre az uniós intézmények tanácsadó szerveként, és ez lehetővé teszi a szervezett civil társadalom számára, hogy európai szinten kifejtse nézeteit, és becsatornázza véleményét az uniós szakpolitikai döntéshozatali folyamatba. Az EGSZB a történelem során jelentős szerepet játszott a civil párbeszéd előmozdításában, és ebben a véleményben az Európai Bizottság elé terjeszti a civil társadalmi stratégia tervezetét és a közös civil társadalmi platformra vonatkozó javaslatot.

1.2. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság átfogó civil társadalmi stratégiára és civil társadalmi platformra irányuló kezdeményezését. Ez minden eddiginél sürgetőbb most, amikor a demokrácia veszélyben van, a civil társadalom mozgástere pedig mind a tagállamokban, mind világszerte szűkül.

1.3. A civil társadalomra vonatkozó uniós stratégiának olyan intézkedéseket kell bevezetnie, amelyek a következőkön alapulnak:

— biztonságos és támogató környezet a civil társadalom számára;

— fenntarthatóság és függetlenség (a finanszírozáson keresztül); és

— erősebb polgári részvétel és civil párbeszéd (a meglévő mechanizmusok strukturálásán és megerősítésén keresztül).

[1] Vélemény az Európai Bizottság munkaprogramjának egyik pontja alapján, az európai bizottsági dokumentum közzétételét megelőzően, és amelyet az Európai Bizottság a 2025. május 13-i levelében kért.

1.4. A stratégiának tartalmaznia kell egy civil párbeszédről szóló intézményközi megállapodást, amelyet az EGSZB közvetítésével fogadnak el, és amely biztosítja a civil párbeszéd következetes gyakorlatait az uniós intézményekben.

1.5. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy a civil társadalmi stratégiát és a civil párbeszéd platformját erősebb intézményközi együttműködésnek, valamint az EGSZB ajánlásairól folytatott strukturáltabb és inkluzívabb párbeszédnek kell kísérnie.

1.6. Tapasztalatai és hálózata alapján az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottsággal partnerségben indítsanak el egy kísérleti projektet, amely a politikai folyamat korai szakaszában széles körű párbeszédet hozna létre. A párbeszéd elsősorban a demokráciával, az alapvető jogokkal és a jogállamisággal kapcsolatos kérdésekre összpontosítana, amelyeket az EGSZB „Alapvető jogok és jogállamiság" ad hoc csoportjával (FRRL csoport) együttműködésben vitatnának meg. A projekt végrehajtását és értékelését követően hasonlóan átfogó párbeszédfolyamatokra lehetne javaslatot tenni más olyan kiemelt témákról, amelyek döntő fontosságúak a civil társadalom számára.

1.7. Ez a platform:

— iránymutatást adna a demokráciáról, az alapvető jogokról és a jogállamiságról szóló (az irányító szervek által előmozdított) párbeszédekhez, és később hozzájárulna a kiemelt fontosságú politikai folyamatokhoz, például az Európai Bizottság éves munkaprogramjához;

— a civil párbeszédről szóló éves konferencia házigazdája lenne, amelynek célja, hogy az összes érintett érdekelt féllel együtt ismertesse és pontosítsa az ajánlástervezeteket;

— nyomon követné a civil párbeszédet egy éves eredménytábla segítségével, amely részét képezi a civil párbeszédről szóló kétéves jelentéseknek; és

— megteremtené az alapját egy civil párbeszédről szóló intézményközi megállapodásnak, amelyet az EGSZB közvetítésével fogadnak el, és amely biztosítja a civil párbeszéd következetes gyakorlatait az uniós intézményekben, összhangban a 3.7.1. pontban felsorolt elvekkel.

1.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság különítsen el megfelelő előzetes előirányzatokat, hogy minden szinten megerősítse az európai civil párbeszédet, és biztosítson finanszírozást a civil társadalmi platform elindításához. A javasolt kísérleti projekt lehetővé tenné az Európai Bizottság számára, hogy korlátozott kiegészítő források felhasználásával tesztelje a javasolt széles körű konzultációs kezdeményezést, mivel az eszközök legtöbb része már működik.

2. **Általános megjegyzések**

2.1. A demokráciáért, a jogérvényesülésért és a jogállamiságért felelős biztosjelölthöz, Michael McGrathnak címzett megbízólevelében ([2]) az Európai Bizottság jelezte, hogy annak érdekében, hogy fokozzák az együttműködést a civil társadalommal a demokrácia, a jogállamiság és a kapcsolódó kérdések terén, Michael McGrathot megbízzák egy civil társadalmi platform kiépítésével a szisztematikusabb civil társadalmi párbeszéd támogatása céljából, továbbá azzal a munkával, hogy megerősítsék a civil társadalom, az aktivisták és az emberijog-védők védelmét a munkájuk során.

2.2. Az Európai Bizottság 2025. évi munkaprogramjának idevágó bekezdése kimondja, hogy „a civil társadalmi szervezetek fontos szerepet játszanak demokratikus rendszereink és intézményeink védelmében", és hogy „a jelenlegi Bizottság fokozni fogja a civil társadalom támogatására, védelmére és megerősítésére irányuló szerepvállalását". A munkaprogram mellékletében szereplő „új kezdeményezések" keretében az Európai Bizottság kötelezettséget vállal „a civil társadalom támogatására, védelmére és megerősítésére irányuló uniós stratégia (nem jogalkotási, 2025. harmadik negyedév)" kialakítására. Az „Ossza meg velünk véleményét!" portálon keresztül lefolytatott nyilvános konzultációjában az Európai Bizottság bejelentette, hogy a stratégia ideiglenes fő célkitűzései a következők lesznek: „az uniós szakpolitikák széles körén dolgozó civil társadalmi szervezetekkel folytatott érdemi együttműködés és e szervezetek védelmének megerősítése". Megemlítette továbbá, hogy a stratégia „kezdeményezéseket javasol a támogató környezet támogatására, uniós szintű intézkedésekkel megelőzve a civil társadalmi tér szűkülését. Emellett intézkedéseket javasol a hatóságok és a civil társadalmi szervezetek között a demokráciáról, a jogállamiságról és a kapcsolódó kérdésekről folyó párbeszéd javítására. Uniós szinten ez magában foglalja a civil társadalmi platformon keresztül történő szerepvállalást is" ([3]).

([2]) Az Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke által Michael McGrathnak, a demokráciáért, a jogérvényesülésért és a jogállamiságért felelős biztosjelöltnek címzett megbízólevél, 2024. szeptember 17., https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Az Európai Bizottság „Ossza meg velünk véleményét!" portáljának „Uniós civil társadalmi stratégia" című véleményezési felhívása, amelyet 2025. június 13-án tettek közzé.

2.3. A Római Szerződés létrehozta az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot mint a tagállamok gazdasági és társadalmi kategóriáinak képviselőit és általános érdekeit felölelő tanácsadó testületet. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 300. cikke ebből kiindulva a következőképpen rendelkezik: „az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a munkaadók és a munkavállalók szervezetei, valamint a civil társadalom egyéb területei, így különösen a gazdasági és társadalmi élet, az állampolgári részvétel, a szakmai és a kulturális területek reprezentatív szereplőit tömörítő szervezetek képviselőiből áll". Az EGSZB feladata, hogy a Szerződésekben meghatározottak szerint a hatáskörébe tartozó kérdésekben saját független véleményével hozzájáruljon a döntéshozatali folyamathoz. A Római Szerződés által az európai és globális színtéren bevezetett számos újítás egyike a részvételi demokrácia elindítása a szervezett civil társadalommal folytatott közvetlen és strukturált konzultációk révén. Az EGSZB szerepe közvetlenül a részvételi demokráciából ered, lehetővé téve a nemzeti szintű szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek képviselői számára, hogy a kompromisszum szellemében együttműködve és a demokratikus elvek alkalmazásával véleményt nyilvánítsanak az uniós jogszabályokról, átlátható módon képviselve a civil társadalmat, beleértve a kisebbségi csoportokat is.

2.4. Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 11. cikke, amely lefekteti a valódi, strukturált európai szintű civil párbeszéd alapjait, jelentős előrelépést helyez kilátásba a részvételi demokrácia további fejlesztésére. A civil párbeszédnek együtt kell járnia a szociális partnerekkel folytatott szociális párbeszéddel, ezáltal biztosítva a szervezett civil társadalom hosszú távú részvételét az európai döntéshozatali folyamatban.

2.5. A részvételi demokrácia otthonaként az EGSZB a civil társadalom széles körű részvételének platformjaként és azon erőfeszítések motorjaként működik, amelyek célja, hogy a civil társadalom helyet kapjon az uniós döntéshozatalban. Az EGSZB világítótoronyként működik, és irányt mutat a civil társadalomnak az uniós döntéshozatali folyamatok felé. Alapvető feladata a részvételi demokrácia előmozdítása, megszervezése és becsatornázása az uniós intézmények között.

2.6. 1992 óta az EGSZB számos véleményt, tanulmányt és nyilatkozatot készített a civil párbeszédről és a részvételi demokráciáról. Mindezt a *„Részvételi demokrácia – Az EGSZB sikertörténetet írt"* című, folyamatosan frissített gyűjtemény ([4]) foglalja össze.

2.7. Az alábbiakban felsoroljuk azokat az eredményeket és kiadványokat, amelyeket érdemes külön megemlíteni.

— Az EGSZB 1992. április 8-i, *„A polgárok Európája" című tájékoztató jelentése*, amely megnyitotta a polgárokkal és képviselőikkel folytatott párbeszéd témáját.

— *„A civil társadalmi szervezetek szerepe és hozzájárulása Európa építésében"* című, 1999. szeptember 22-i saját kezdeményezésű vélemény, amely ösztönözte és kísérte az EUSZ 11. cikkének elfogadását.

— A kapcsolattartó csoport 2004-es létrehozása (az európai civil társadalmi szervezetekkel és hálózatokkal) annak érdekében, hogy keretet biztosítson a közös érdekű, több területet átfogó kérdésekkel kapcsolatos politikai párbeszédhez és együttműködéshez. A csoport az EGSZB tagjaiból, valamint 47 európai szervezetből és hálózatból áll. Meg kell jegyezni, hogy az EGSZB volt az első olyan uniós intézmény, amely elfogadta a részvételi demokrácia folyamatát.

— Az EGSZB által évente megszervezett Civil Társadalmi Hét, amelynek célja a civil társadalmi szervezetekkel és a tágabb értelemben vett civil társadalommal folytatott együttműködés az Európa előtt álló kiemelt fontosságú kérdésekről folyó párbeszéd előmozdítása érdekében. Az EGSZB a szervezett civil társadalom háza, amely platformot biztosít e csoportok számára ahhoz, hogy kifejtsék véleményüket, és hozzájáruljanak az uniós szakpolitikai döntéshozatalhoz.

([4]) EGSZB, *Részvételi demokrácia – Az EGSZB sikertörténetet írt*, 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Az európai polgári kezdeményezéssel foglalkozó ad hoc csoport 2013-as létrehozása, amelynek feladata, hogy irányítsa az EGSZB európai polgári kezdeményezéssel kapcsolatos politikáját, és ajánlásokat fogalmazzon meg ezen eszköz továbbfejlesztésére irányuló intézményi intézkedésekre vonatkozóan. Az ad hoc csoport rendszeres kapcsolatot tart fenn mind az európai polgári kezdeményezés szervezőivel, mind pedig az európai polgári kezdeményezést és az aktív polgári szerepvállalást aktívan támogató civil társadalmi szervezetekkel. Közülük többen is állandó partnerei az EGSZB kiemelt éves rendezvényének, az európai polgári kezdeményezés napjának (2024 óta a Civil Társadalmi Hét alatt tartják meg).

— Az EGSZB külkapcsolatokkal foglalkozó szervei, amelyek nyomon követik az uniós kereskedelem- és fejlesztési politikáját azáltal, hogy párbeszédet folytatnak az azokban a nem uniós országokban és régiókban működő civil társadalmi szervezetekkel, amelyekkel az EU hivatalos kapcsolatokat tart fenn.

— Az „Alapvető jogok és jogállamiság” ad hoc csoport 2018-as létrehozása a populizmus térnyerésének és a civil társadalmi tér szűkülésének ellensúlyozása érdekében. Az „Alapvető jogok és jogállamiság” csoport célja, hogy értékelje az alapvető jogok, a demokrácia és a jogállamiság helyzetét a tagállamokban. Különös figyelmet fordít a civil társadalom – többek között a szociális partnerek – szempontjából kiemelt fontosságú jogokra, például az egyesülés szabadságára, a gyülekezés szabadságára, a véleménynyilvánítás szabadságára (beleértve a média szabadságát is), a megkülönböztetésmentességhez való jogra és az általánosabb jogállamisági helyzetre. Végleges éves jelentését beépítik az Európai Bizottság éves jogállamisági jelentésébe.

— Az EGSZB már régóta ápolja a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok (NESC-k) hálózatát. Ezek a kapcsolatok hozzájárulnak a polgárok, a civil társadalom és a hatóságok közötti bizalom kiépítéséhez, valamint biztosítják a gazdasági és társadalmi érdekelt felek részvételét a nyilvános döntéshozatalban.

— Az EGSZB 2016. októberi SOC/526. számú véleménye, amely először tett javaslatot arra a lehetőségre, hogy hívjanak össze egy éves fórumot, ahol a civil társadalmi szervezetek megvitathatják a demokrácia, az alapvető jogok és a jogállamiság kérdéseit. A 2019 júniusában elfogadott SOC/627. számú véleményben ([5]) az EGSZB megismételte az alapvető jogokkal és a jogállamisággal foglalkozó uniós szintű éves fórum létrehozására irányuló javaslatát.

— Az Európa jövőjéről 2021 és 2022 között megrendezett konferencia 39. javaslata, amely ajánlotta „az Európai Unió működésének [reformját] a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom hatékonyabb bevonása révén. A meglévő struktúrák megerősítése annak érdekében, hogy az uniós polgárok igényeit és elvárásait jobban figyelembe vegyék a döntéshozatali folyamatban, tekintettel az európai demokratikus életben betöltött fontos szerepükre. Ennek keretében meg kell erősíteni az EGSZB intézményi szerepét, illetve elő kell mozdítani az olyan részvételi demokráciával kapcsolatos tevékenységekben betöltött közvetítő és biztosító szerepét, mint például a civil társadalmi szervezetekkel és a polgári vitacsoportokkal folytatott strukturált párbeszéd.” Ezt követően rámutat arra, hogy „egy dinamikus civil társadalom alapvető fontosságú az Európai Unió demokratikus élete szempontjából”. A 36. javaslatban szerepel „a szervezett civil társadalom, a regionális és helyi hatóságok és a meglévő struktúrák, mint például az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) és a Régiók Bizottsága (RB) bevonása a polgári részvételi folyamatba”.

— Az EGSZB SOC/728. számú, az *„Uniós ifjúsági teszt”* című véleménye, amely egy konzultáción, hatásvizsgálaton és mérséklési intézkedéseken alapuló eszköz a fiatalok részvételének és az ifjúság politikai döntéshozatalban való általános érvényesítésének megerősítésére, és ezáltal az EGSZB az első olyan uniós intézmény, amely elkötelezett a végrehajtás mellett. Az EGSZB-nél ez azt jelenti, hogy az ifjúság képviselőit bevonják a vélemények elkészítésébe. 2024 áprilisában az EGSZB Elnöksége jóváhagyta az EGSZB ifjúsági csoportja által kidolgozott módszertant arról, hogy miként kell alkalmazni az uniós ifjúsági tesztet az EGSZB-nél.

— Az EGSZB európai szemeszterrel foglalkozó ad hoc csoportjának 2017. évi létrehozása, amely egy horizontális testület, amely megerősíti és támogatja az EGSZB szekcióiban végzett munkát. Arra összpontosít, hogy megvizsgálja az európai civil társadalom fenntartható növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó javaslatait, biztosítva az EGSZB-nek az európai szemeszter éves ciklusához való folyamatos hozzájárulását.

— Az EGSZB *„A civil párbeszéd és a részvételi demokrácia erősítése az EU-ban: további lépések”* című, SOC/782. számú véleménye, a civil párbeszédről szóló egyik stratégiai vélemény, amelyet 2024 februárjában fogadtak el, és amely számos alapvető elemet tartalmaz a civil párbeszédre irányuló stratégia kidolgozásához.

([5]) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak – Az Unión belüli jogállamiság további erősítése Az aktuális helyzet és a lehetséges további lépések (COM(2019) 163 final) (HL C 282., 2019.8.20., 39. o.).

— Az EGSZB részvétele a különböző civil társadalmi hozzájárulások és platformok – például az Európai Migrációs Fórum (EMF), a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek platformja (az Európai Bizottsággal együtt) és az ifjúsági kerekasztalok – megszervezésében vagy előmozdításában. Az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrendjének végrehajtása során az EGSZB elősegítette a civil társadalom hozzájárulását az EU első önkéntes felülvizsgálatához.

3. **A civil társadalom támogatására, védelmére és megerősítésére irányuló uniós stratégia.**

3.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság átfogó civil társadalmi stratégiára és civil társadalmi platformra irányuló kezdeményezését. Ez minden eddiginél sürgetőbb a jelenlegi helyzetben, amikor a demokrácia veszélyben van, a civil társadalom mozgástere pedig mind a tagállamokban, mind világszerte szűkül. A társadalom minden erőforrását mozgósítani kell egy reziliens EU kiépítése érdekében, különösen a jelenlegi válságok és az általános geopolitikai környezet fényében.

3.2. Az EGSZB hangsúlyozza egy átfogó civil társadalmi stratégia elindításának fontosságát az erős és autonóm civil társadalom védelme, valamint egy olyan uniós szintű civil társadalmi platform létrehozása érdekében, ahol az európai intézmények konkrét és érdemi együttműködést folytathatnak a civil társadalommal.

3.3. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a konzultációkra vonatkozó jelenlegi rendelkezések kiegészítése érdekében teljeskörűen végrehajtsák az EUSZ 11. cikkét.

3.4. A civil társadalomra vonatkozó uniós stratégiának olyan intézkedéseket kell bevezetnie, amelyek a következőkön alapulnak:

— biztonságos és támogató környezet a civil társadalom számára;

— fenntarthatóság és függetlenség (a finanszírozáson keresztül); és

— erősebb polgári részvétel és civil párbeszéd (a meglévő mechanizmusok strukturálásával és támogatásával, valamint uniós szinten egy civil társadalmi platformon keresztül, az alábbiakban leírtak szerint).

3.5. Az EU-nak biztonságos és támogató környezet kell teremtenie a civil társadalom számára a következőkkel:

— a szervezett civil társadalom mint a demokrácia, a kohézió, a részvétel és a szociális innováció alappillére által regionális, nemzeti és európai szinten betöltött szerep és a szervezett civil társadalom sajátos jellemzőinek népszerűsítése és kommunikálása;

— védelmi mechanizmus kidolgozása a civil társadalmi szereplők és az emberijog-védők számára az EU-n belül;

— az EGSZB által a szervezett civil társadalom központjaként, hídépítőjeként, csatornájaként és segítőjeként betöltött szerep megerősítése uniós, nemzetközi és nemzeti szinten;

— az Európai Bizottság határokon átnyúló európai egyesületekről szóló irányelvre irányuló javaslatának elfogadása és az alapítványokra vonatkozó hasonló jogi eszköz kidolgozásának megvitatása.

3.6. Az EU-nak a finanszírozás révén elő kell mozdítania a fenntarthatóságot és a függetlenséget, biztosítva, hogy:

— a többéves, következetes és rugalmas finanszírozás hozzáférhető legyen a civil társadalom szereplői számára, és hogy a többéves pénzügyi keretben megfelelő források álljanak rendelkezésre;

— a civil társadalmi szervezetek részt vegyenek a számukra releváns finanszírozási programok végrehajtásában, nyomon követésében és értékelésében;

— felszámolják a finanszírozáshoz és az adományokhoz való hozzáférés adminisztratív, szabályozási és adóügyi akadályait, határokon átnyúló összefüggésben is;

— a civil társadalmi szervezeteket és tevékenységeiket érintő valamennyi jogszabály teljes mértékben megfeleljen az uniós és nemzetközi jogi kötelezettségeknek és az alapvető jogoknak, és hogy konzultáljanak a civil társadalmi szervezetekkel az őket érintő jogszabályi változásokról;

— ne hajtsák végre a finanszírozáshoz jutást korlátozó intézkedéseket, és ne éljenek vissza az adminisztratív, jogi és pénzügyi mechanizmusokkal azzal a céllal, hogy korlátozzák a nyilvánosság részvételét, a polgári fellépést vagy a média szabadságát;

— az embereket ösztönözzék arra, hogy jelentsék a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők elleni zaklatást vagy támadásokat, és hogy a jogállamiság fenntartása érdekében megfelelően nyilvántartásba vegyék, kivizsgálják és büntetőeljárás alá vonják ezeket a jogsértéseket;

— megfelelően hajtsák végre a szervezett civil társadalom védelmére vonatkozó uniós jogszabályokat, szükség esetén ideiglenes intézkedések foganatosításával is;

— a civil társadalmi szervezetek munkáját fenntartható finanszírozással és kapacitásépítési mechanizmusokkal támogassák.

3.7. Az EU-nak a megfelelő feltételek megerősítésével és referenciaértékek meghatározásával, valamint a párbeszéd struktúráinak minden szinten történő előmozdításával biztosítania kell az erősebb polgári részvételt és a civil párbeszédet.

3.7.1. *A megfelelő feltételek megerősítése és a referenciaértékek meghatározása*

3.7.1.1. Az érdemi civil párbeszédhez megfelelő **feltételekre** van szükség ahhoz, hogy minden fél részt tudjon venni abban, biztosítva, hogy minden fél egyértelmű szerepekkel és a felelősségi körökkel rendelkezzen. Ez megköveteli azt is, hogy az intézmények reagálóképesek és elszámoltathatóak legyenek a párbeszéd mechanizmusain belül és kívül, a megfelelő ügyintézéshez való jogot szabályozó normákkal összhangban. Az európai szintű civil párbeszéd nem működhet jól a megfelelően irányított nemzeti szintű civil párbeszéd nélkül. A hatékony és konstruktív civil párbeszédet lehetővé tevő környezet megteremtéséhez bizonyos feltételeknek teljesülniük kell. Ezek közé tartozik a bizalom, az elszámoltathatóság, az átláthatóság, valamint a részvételt támogató feltételek. A döntéshozatalban való állampolgári részvétel jó gyakorlatának az Európa Tanács nemzetközi nem kormányzati szervezetekkel foglalkozó konferenciáján elfogadott kódexe összefoglalja azokat a kulcsfontosságú elveket és feltételeket, amelyek iránymutatásként szolgálhatnak. Az EGSZB azt javasolja, hogy a civil társadalmi stratégia rögzítse a célkitűzéseket, és határozzon meg egyértelmű referenciaértékekkel ellátott mutatókat a tagállamok és az uniós intézmények számára a civil társadalmi tér és a nemzeti szintű civil párbeszéd tekintetében.

3.7.1.2. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a civil párbeszéd minden szinten – így uniós szinten is – a következő **jellemzőkkel** rendelkezzen ([6]).

— Érdemi párbeszédnek kell lennie. A civil párbeszédnek a döntéshozatali folyamat valódi és konkrét részét kell képeznie, amely valódi eszmecserét és teret biztosít a civil társadalmi szervezetek számára véleményük kifejtéséhez. Valódinak kell lennie, nem pedig a demokrácia kirakataként szolgáló eszköznek.

— A párbeszédnek eredményorientáltnak kell lennie, és biztosítania kell a civil társadalom bevonását mind a civil társadalmat érintő jogalkotási intézkedések és rendelkezések céljairól és tartalmáról szóló vitákba, mind pedig az értékelési szakaszokba.

— A párbeszédnek rendszeresnek kell lennie.

— A párbeszédnek átláthatónak kell lennie, nyilvánosan hozzáférhető szabályokkal és kritériumokkal kell rendelkeznie az érdekelt felek kiválasztásának módjára és arra vonatkozóan, hogy mire terjed ki a párbeszéd, és biztosítania kell, hogy a civil társadalmi szervezetek minden releváns információhoz hozzáférjenek.

— A párbeszédnek legitimnek kell lennie. A civil szervezetek akkreditációjának a valódi legitimitáson és reprezentativitáson kell alapulnia. A civil társadalmi szervezeteknek tiszteletben kell tartaniuk a belső demokrácia, az autonómia, a függetlenség és az átláthatóság elveit, a nonprofit modellt kell követniük, és általános érdekek vagy meghatározott érdekcsoportok szolgálatában kell dolgozniuk.

— A párbeszédnek lehetővé kell tennie minden fél számára az elképzelések megosztását. A civil társadalmi szervezeteknek képesnek kell lenniük arra, hogy saját kezdeményezéseiket és prioritásaikat beépítsék a tagállamok és az európai intézmények menetrendjébe. A párbeszéd ütemezéséről hozott közös döntés növelheti a hatást is, és minden oldalon megelőzheti a kapacitásbeli problémákat.

([6]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil párbeszéd és a részvételi demokrácia erősítése az EU-ban: további lépések (feltáró vélemény a belga elnökség felkérésére) (HL C, C/2024/2481, 2024.4.23., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— A párbeszédnek inkluzívnak és reprezentatívnak kell lennie, különösen a legkiszolgáltatottabbak tekintetében. Az egyenlőségközpontú Unió biztosítása azt jelenti, hogy garantálni kell a nemek közötti egyenlőség, az LMBTIQ +-személyek, a migránsok, a fogyatékossággal élők és a romák szempontjainak figyelembevételét.

— A párbeszédnek strukturáltnak és összehangoltnak kell lennie. A civil társadalmi szervezetek munkájába és javaslataiba be kell vonni egy koordináló szolgálatot.

— A párbeszédnek ki kell terjednie az eredményre és nyomon követésre is. Európai szinten az uniós intézményeknek egy nyilvános eredménytáblán keresztül reagálniuk kell a civil társadalmi szervezetek hozzájárulásaira, részletezve a nyomonkövetési intézkedéseket, vagy pedig kifejtve, hogy miért nem került sor intézkedésre. A résztvevők visszajelzéseit is össze kell gyűjteni.

3.7.1.3. A civil társadalmi szervezeteknek tevékenységeik megerősítése érdekében egységes álláspontot kell képviselniük.

3.7.2. *A párbeszéd struktúráinak előmozdítása és javítása minden szinten*

3.7.2.1. Egy olyan világban, amelyet egyre inkább a konfliktus, a félretájékoztatás és a társadalmi polarizáció jellemez, az EU-nak sürgősen újra kell gondolnia a civil társadalom szerepét, és meg kell erősítenie a civil párbeszédet – nemcsak mint az intézményi legitimitás alapját, hanem mint a reziliensebb, befogadóbb és részvételen alapuló Európa kiépítésének alapvető fontosságú pillérét is ([7]).

3.7.2.2. A civil társadalmi stratégiának foglalkoznia kell a civil párbeszéd valamennyi típusával, beleértve a transzverzális párbeszédet, a vertikális/ágazati párbeszédet és a horizontális párbeszédet (a civil társadalom szereplői között).

3.7.2.3. Időre van szükség az erősebb polgári részvétel és a strukturált civil párbeszéd biztosításához. Értékelnünk kell a meglévő gyakorlatokat, tanulnunk kell belőlük, és olyan elveket és iránymutatásokat kell kidolgoznunk, amelyeket végső soron egy civil párbeszédről szóló uniós szintű intézményközi megállapodásban lehetne kodifikálni. Az EGSZB ezért javasolja egy civil párbeszédről szóló intézményközi megállapodás megkötését, amelyet az EGSZB közvetítésével fogadnak el, és amely biztosítja a civil párbeszéd következetes gyakorlatait az uniós intézményekben, összhangban az e vélemény 3.7.1. pontjában felsorolt elvekkel.

3.7.2.4. Az EGSZB készen áll arra is, hogy proaktívan érdemi párbeszédet folytasson az uniós intézményekkel. Azt javasolja, hogy az Európai Bizottság tartson éves ülést az EGSZB-vel annak megvitatása céljából, hogy a visszacsatolási mechanizmus biztosítása érdekében miként hajtja végre az EGSZB véleményeiben foglalt ajánlásokat (az EGSZB-hez már beérkezett írásbeli visszajelzések mellett). Az Európai Parlament meghívhatná az EGSZB-t, hogy vegyen részt az idevágó bizottsági üléseken, amikor a véleményeihez kapcsolódó jogalkotási vagy szakpolitikai ügyek szerepelnek a napirenden. Hasonlóképpen, a Tanács rendszeresen bevonhatná az EGSZB-t az ajánlásainak vizsgálatára és megvitatására irányuló jogalkotási folyamatba.

3.7.2.5. Az EGSZB javasolja továbbá egy széles körű párbeszéd elindítását (amelyet e vélemény 4.3. pontjában egy kísérleti projekt részeként ismertetünk). Ez segítheti az ágazati párbeszéd irányításának és struktúrájának további kialakítását ([8]).

3.7.2.6. A civil párbeszéd gyakorlatai minőségi és mennyiségi szempontból jelenleg igen eltérőek európai szinten. Az intézmények közötti és az intézményeken belüli koordinációs mechanizmusok létrehozása kétségtelenül segítene csökkenteni az átfedéseket és minimalizálni az erőforrás-felhasználást.

([7]) Európai Politikai Tanulmányok Központja (CEPS): *Mapping civil dialogue in the EU institutions* [A civil párbeszéd feltérképezése az uniós intézményekben], 2025. A tanulmány elkészítésére az EGSZB a Civil társadalmi szervezetek csoportjának kérésére adott megbízást.

([8]) Kivéve az ágazati szociális párbeszédet.

3.7.2.7. Amint arra az EGSZB egy új tanulmányában rámutatott ([9]), a kihívás most annak biztosítása, hogy az intézmények érintett egységei betartsák az alapelveket: megfelelő teret kell biztosítaniuk a civil társadalom véleményének meghallgatásához, és átlátható mechanizmusokat kell létrehozniuk az érdemi hozzájárulásnak a politikai döntéshozatalba való beépítésére. Bár az optimizmus indokolt, de maradnak még tennivalók. A civil párbeszédről szóló intézményközi megállapodás a meglévő mechanizmusokból kiindulva az érintett intézmények szerepétől függően különböző szerepeket és párbeszéderedményeket jelölhetne ki.

— A Tanácsnak – a folyamatos párbeszéd egyéb eszközei mellett – az európai szemesztert kellene felhasználnia.

— Az Európai Parlament esetében meg kellene erősíteni a megbízott alelnök szerepét, valamint a parlamenti képviselőcsoportokon és bizottságokon belüli befolyásolási képességet.

— Az Európai Bizottság esetében a megbízott biztos erőfeszítéseit össze kellene hangolni a főigazgatóságokkal.

— Az EGSZB esetében meg kellene erősíteni a kapcsolattartó csoport szerepet.

3.7.2.8. Ezek a nagy jelentőséggel bíró pontok a polgári részvételt erősítik meg a civil társadalmi szervezetek szerepvállalásának megerősítésén, valamint a közösségi részvételt célzó képzést és kapacitásépítést támogató struktúrák létrehozásán keresztül. Ez a lépés alapvető fontosságú ahhoz, hogy az egész stratégiát a lehető legsikeresebben valósítsák meg. Az EGSZB úgy véli, hogy ez egy alapvető gazdasági befektetés Európa jövője szempontjából.

4. **A civil társadalmi platform kiépítése**

4.1. *Általános megjegyzések*

4.1.1. Megfelelően figyelembe kell venni a civil társadalmi szereplők, a helyi kezdeményezések, a nem kormányzati szervezetek és a nemzeti platformok sokféleségét. A platform nem lesz hatékony vagy legitim, ha nem ismerjük el és nem határozzuk meg ezek mindegyikének sajátosságait, ezáltal biztosítva a széles körű részvételt. Az EGSZB központi szerepet játszhat e legitimitás megteremtésében.

4.2. *Az EGSZB szakértelmének és hálózatainak igénybevétele*

4.2.1. Minden elemzést annak vizsgálatával kell kezdeni, hogy vannak-e olyan meglévő struktúrák vagy intézmények, amelyek képesek és hajlandóak arra, hogy befogadják a platformot. Az EGSZB képes lenne befogadni egy ilyen platformot, és ezt meg is tenné. A párbeszéd és a konzultáció előmozdítsa terén szerzett tapasztalatai alapján alkalmas is erre. Úgy tűnik, hogy az Európa jövőjéről szóló konferencia 38. és 39. javaslata támogatja ezt az elképzelést. A 39. javaslat szerint **„meg kell erősíteni az EGSZB intézményi szerepét, illetve elő kell mozdítani az olyan részvételi demokráciával kapcsolatos tevékenységekben betöltött közvetítő és biztosító szerepét, mint például a civil társadalmi szervezetekkel és a polgári vitacsoportokkal folytatott strukturált párbeszéd.”**

4.2.2. Ha az EGSZB-t bíznák meg azzal, hogy otthont adjon ennek a platformnak, az segítené az EGSZB feladatkörét, tanácsadó funkcióit és munkamódszereit, lehetővé téve számára, hogy közvetítő szerepet töltsön be a civil társadalom felé. Tapasztalataira, szakértelmére és hálózataira tekintettel az EGSZB-t kezdettől fogva be kell vonni. Ez a **szakértelem** magában foglalja az EGSZB tagjainak a szakterületükön megszerzett mélyreható ismereteit, az uniós politika harmonikus kialakításának előmozdítása terén szerzett tudásukat, valamint az erős reprezentativitást, mivel a tagokat hivatalosan bízzák meg azzal, hogy az általuk képviselt személyek nevében döntéseket hozzanak. Az EGSZB munkájának célja, hogy biztosítsa a „technikai” vagy „ágazati” ([10]) dimenziók és a „horizontálisabb” szempontok közötti kölcsönhatást. Ez a megközelítés biztosítja, hogy minden olyan vélemény, amelyet a speciális ismeretekkel rendelkező tagokból álló tanulmányozócsoportok dolgoznak ki, kiváló technikai munkára épüljön. Állandó szekcióiban egyfajta demokratikus szűrőt is biztosít, ahol több mint 100 tag vitatja meg a szöveget. Ez lehetővé teszi, hogy az EGSZB véleményeinek többségét egyhangúlag fogadják el, ami tükrözi az EGSZB-nek a társadalmi konszenzus elérésére irányuló sajátos megközelítését.

([9]) Európai Politikai Tanulmányok Központja (CEPS): *Mapping civil dialogue in the EU institutions* [A civil párbeszéd feltérképezése az uniós intézményekben], 2025. A tanulmány elkészítésére az EGSZB a Civil társadalmi szervezetek csoportjának kérésére adott megbízást.

([10]) Ez eltér az ágazati szociális párbeszédtől.

4.2.3. Az EGSZB egy hatalmas és egyedülálló hálózathoz fér hozzá. Az EGSZB tagjai a tagállamok civil társadalmaiból érkeznek, lehetővé téve számukra, hogy helyi szinten is hozzájáruljanak az uniós politikákhoz, és az európai vitákat visszavigyék a helyi közösségekhez.

4.3. *A civil társadalmi platform struktúrája és irányítása*

4.3.1. Tapasztalatai és hálózata alapján az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottsággal partnerségben indítsanak el egy **kísérleti projektet**, amely a politikai folyamat korai szakaszában **széles körű párbeszédet** hozna létre. A párbeszéd elsősorban a demokráciával, az alapvető jogokkal és a jogállamisággal kapcsolatos kérdésekre összpontosítana, amelyeket az EGSZB FRRL csoportjával együttműködésben vitatnának meg. A civil társadalmi platform célja, hogy kiterjessze a demokráciával, az alapvető jogokkal és a jogállamisággal foglalkozó civil társadalmi szervezetek részvételét. Ennek célja, hogy helyi szinten azonosítsa a civil társadalmi szervezeteket különösen érintő kérdéseket, és hozzájáruljon az EGSZB és az Európai Bizottság e kérdésekről szóló jelentéseihez. Az EGSZB javasolja, hogy a platformon belül hozzanak létre egy irányítócsoportot, amely az EMF modellje alapján az Európai Bizottságból, az EGSZB-ből és a kapcsolattartó csoportból áll. A platform beépülne az EGSZB jogállamiságról és alapvető jogokról szóló éves konferenciájába. A Civil Társadalmi Hét hozzájárulásai is beépülnének a platform munkájába, az irányítócsoport által meghatározandó módon (pl. úgy, hogy egy napot szentelnek a platform munkájának).

4.3.2. Az irányítócsoport felelne a kísérleti projekt elindításáért, és megállapodna az alkalmazandó irányítási és részvételi szabályokról. Részletesen ki kell dolgozni egy javaslatot a folyamat mikéntjére. A megvalósítását követően értékelné a projektet, és javaslatot tenne a jövőbeli fejlesztésekre annak érdekében, hogy megkönnyítse a civil társadalom számára fontos egyéb kiemelt témákról folytatott hasonló átfogó párbeszédeket. Az irányítócsoport minden évben megállapodna a projekt pontos témáiról és ütemezéséről.

4.3.3. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a stratégia (a platformot is beleértve) a jövőben hozzájárulhat a következőkhöz:

— egy kétévente elkészítendő jelentés a stratégia tevékenységeiről, valamint a platformon keresztül és az egyes főigazgatóságok által végzett valamennyi civil párbeszédről;

— éves eredménytábla létrehozása a párbeszédek nyomonkövetési tevékenységeinek eredményeiről folytatott viták nyilvános fóruma formájában; és

— az Európai Bizottsággal partnerségben szervezett éves fórum, amely a Civil Társadalmi Hét részét képezheti.

4.3.4. Ez a kísérleti projekt lehetőséget kínálna arra, hogy tovább építsék a civil társadalmi szervezetekkel folytatott meglévő strukturált együttműködést, és hivatalos struktúrát biztosítsanak annak. Az EGSZB már kísérletezett a civil társadalmi szervezetekkel folytatott rendszerszintű együttműködés kialakításának különböző módjaival, többek között a következőkön keresztül: i. az EMF; ii. az EGSZB „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem" szekciója (NAT szekció) által biztosított „találkozóhelyek" a civil társadalmi szervezetek számára, hogy találkozzanak, és közös hozzájárulásokat dolgozzanak ki, amelyeket beépítenek az uniós és nemzetközi folyamatokba; és iii. a kapcsolattartó csoport hozzájárulása ahhoz az EGSZB-s munkához, amely az Európai Bizottság éves munkaprogramjának kidolgozását segíti. Ezek a kezdeményezések és a többi kezdeményezés egyetlen (az Európai Bizottságot, az EGSZB-t és a kapcsolattartó csoportot magában foglaló) irányítási struktúra keretében a kísérleti projekt részévé válhatnának. Mivel a kísérleti projekt a meglévő struktúrákon és eszközökön alapul, gyorsan és késedelem nélkül végre lehetne hajtani. Sikere ugyanakkor a civil társadalmi szervezeteket célzó megfelelő források és kapacitásépítési tevékenységek biztosításától függ.

4.3.5. Ez a platform:

— iránymutatást adna a demokráciáról, az alapvető jogokról és a jogállamiságról szóló (az irányító szervek által előmozdított) párbeszédekhez, és később segítené a kiemelt fontosságú politikai folyamatokat, például az Európai Bizottság éves munkaprogramját;

— a civil párbeszédről szóló éves konferencia házigazdája lenne, amelyre lehetőség szerint az Európai Civil Társadalmi Hét keretében kerülne sor, hogy az összes érintett érdekelt féllel együtt ismertesse és pontosítsa az ajánlástervezeteket;

— nyomon követné a civil párbeszédet egy éves eredménytábla segítségével, amely részét képezi a civil párbeszédről szóló kétéves jelentéseknek; és

— hozzájárulna az intézményközi megállapodáshoz.

4.3.6. Az Európai Bizottságnak megfelelő előirányzatokat kellene elkülönítenie, hogy minden szinten megerősítse az európai civil párbeszédet, és hogy finanszírozást biztosítson a javasolt kísérleti projekt bevezetéséhez. Megfelelő finanszírozás nélkül a civil társadalmi stratégia nem hajtható végre. 2,5 év múlva (az EGSZB hivatali idejének közepén) az EGSZB, a civil társadalmi szervezetek és az Európai Bizottság értékelést készít a folyamat javítása és a fejlesztés következő lépéseinek meghatározása érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2025. július 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE